

UZASADNIENIE

J. W. oskarżony został o to, że w dniu 19 czerwca 2016 r. o godzinie 7:45 na ul. (...) w m. T. woj. (...) prowadził samochód osobowy marki T. (...) o nr rej. (...) w ruchu lądowym znajdując się w stanie nietrzeźwości wyrażającym się zawartością 0,80 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, tj. o czyn z art. 178a § 1 kk.

Wyrokiem z dnia 9 maja 2017 r. w sprawie II K 1054/16 Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim:

1. na podstawie art. 66 § 1 i § 2 kk i art. 67 § 1 kk wobec oskarżonego J. W. w sprawie II K 1054/16 warunkowo umarzył postępowanie karne na okres próby 1 (jednego) roku,
2. na podstawie art. 67 § 3 kk orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w strefie ruchu lądowego na okres 1 (jednego) roku,
3. na podstawie art. 63 § 4 kk na poczet orzeczonego środka karnego zaliczył oskarżonemu okres zatrzymania prawa jazdy od dnia 19 czerwca 2016 roku,
4. na podstawie art. 67 § 3 kk zasądził od oskarżonego J. W. na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej kwotę 5000 (pięć tysięcy) złotych tytułem świadczenia pieniężnego,
5. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 508 (pięćset osiem) złotych tytułem kosztów sądowych.

Apelację od powyższego wyroku na niekorzyść oskarżonego wniósł prokurator wskazując, iż skarży go w całości.

Wyrokowi temu zarzucił:

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, a mający wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu błędnej oceny, iż wina i społeczna szkodliwość czynu jakich dopuścił się oskarżony, prowadząc pojazd mechaniczny w stanie nietrzeźwości, nie są znaczne, co w konsekwencji doprowadziło do warunkowego umorzenia postępowania karnego, podczas gdy rodzaj i charakter naruszonego przestępstwem dobra, sposób i okoliczności popełnienia czynu, waga naruszonych przez sprawcę obowiązków , również postać zamiaru, motywacja sprawcy i rodzaj naruszonych reguł ostrożności wraz ze stopniem ich naruszenia, wskazują jednoznacznie fakt, iż stopień społecznej szkodliwości przestępstwa w ruchu drogowym, jakiego dopuścił się oskarżony, jest znaczny, a co za tym idzie, nie zasługuje na skorzystanie z dobrodziejstwa warunkowego umorzenia postępowania karnego;

- obrazę przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 43 a § 1 kk polegającą na niepowołaniu tego przepisu w pkt 2 zaskarżonego wyroku jako postawy orzeczenia świadczenia pieniężnego, albowiem z przepisu tego wynika, że w wypadkach wskazanych w ustawie, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, a więc samo wskazanie art. 67 § 3 kk jest niewystarczające, albowiem przepis art. 413 § 1 pkt 6 kpk wymaga, aby każdy wyrok zawierał wskazanie zastosowanych przepisów ustawy karnej.

W konkluzji prokurator wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna w takim stopniu, iż na skutek jej wniesienia powstały podstawy do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Co do zasady zgodzić się należy ze skarżącym, iż określenie stopnia społecznej szkodliwości czynu należy do sfery ustaleń faktycznych w sprawie. Drogą prowadzącą do ustaleń w tym zakresie jest rozważenie przez organ procesowy wszystkich okoliczności istotnych z punktu widzenia znamion strony przedmiotowej i podmiotowej czynu zabronionego i nadanie im właściwego znaczenia (por. postanowienie SN z dnia 15 lipca 2008 r., III KK 162 / 08, opubl. Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych 2008 / 1 / poz. 145 oraz Legalis). Jednakże podniesienie zarzutu błędnych ustaleń faktycznych w kontekście społecznej szkodliwości czynu jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy określając jego stopień wzięto pod uwagę wszystkie określone w art. 115 § 2 kk elementy, a jedynie ich wymowie przydano zbyt dużą lub zbyt małą rangę. Jeżeli więc okaże się, że przy tej ocenie w ogóle nie brano pod uwagę (pominięto) okoliczności wymienione w art. 115 § 2 kk lub rozważono okoliczności (okoliczność) nie wymienione w tym przepisie, to uchybienie tego rodzaju należy rozważać w kategoriach obrazy prawa materialnego, tj. art. 115 § 2 kk, albowiem zawarty w tym przepisie katalog okoliczności rzutuujących na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu ma charakter zamknięty (por. postanowienie SN z dnia 23 maja 2007 r., II KK 28 / 07, opub. Legalis, wyrok SN z dnia 12 grudnia 2006 r., IV KK 395 / 06, opubl. Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych 2006 / 1 / poz. 2413 oraz Legalis, postanowienie SN z dnia 4 marca 2009 r., V KK 22 / 09, Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych 2009 / 1 / poz. 619).

Z treści art. 115 § 2 kk wynika, że przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia. Tymczasem z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż wnioszek, co do tego, że „wina i społeczna szkodliwość czynu oskarżonego nie są znaczne” oparty został na takich okolicznościach, jak: „dotychczasowy sposób życia oskarżonego przed popełnieniem czynu, jego właściwości osobiste, a w tym zajmowaną funkcję dowódcy JW VII Dywizjonu Lotniczego 25 Brygady Kawalerii w T., przebieg dotychczasowej służby wojskowej oraz liczne wyróżnienia za wzorową służbę oraz pozytywne opinie przełożonych, nie był karany”. Nie negując wybitnej kariery zawodowej oskarżonego, żadna z tych okoliczności nie mieści się wśród elementów wymienionych w art. 115 § 2 kk. Wszystkie one dotyczą osoby sprawcy, lecz nie czynu tj. nie dotyczącą one jego strony przedmiotowej. Mogą mieć natomiast wpływ na ocenę czegoś innego, np. prognozy kryminologicznej, czy też być istotnymi dla wymiaru orzeczonej kary lub środków karnych.

W konsekwencji powyższego, nie mogły być zatem brane pod uwagę przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu. Jedyną okolicznością, jaką prawidłowo w tej mierze miał na uwadze Sąd meriti była fakt, że oskarżony kierował samochodem w niedzielę w godzinach porannych, kiedy natężenie ruchu drogowego jest zazwyczaj niewielkie. Jednocześnie Sąd I instancji nie wziął przy tym pod uwagę takiej okoliczności, o jakiej mowa w art. 115 § 2 kk, jak choćby wyjątkowo wysokiego stanu nietrzeźwości, w związku z czym prawidłowo uznać należało, iż oskarżony dopuścił się w ten sposób rażącej obrazy tegoż przepisu.

W szczególności Sąd Rejonowy pominął przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości popełnionego czynu takie przesłanki jak: „rozmiary grożącej szkody”, „waga naruszonych przez sprawcę obowiązków” oraz okoliczności popełnienia czynu związane z wysokością stopnia nietrzeźwości. A przecież w realiach niniejszej sprawy, trzeba dostrzec, iż oskarżony kierował po drodze publicznej pojazdem mechanicznym, mając 0,80 mg alkoholu w wydychanym powietrzu (co odpowiada stężeniu 1,68 promila alkoholu we krwi), który to stan nietrzeźwości bardzo wyraźnie, bo ponad trzykrotnie, przekraczał próg, statuujący zabroniony stan nietrzeźwości określony w art. 115 § 16 kk i podczas kolejnych pomiarów miał tendencję wzrostową. Sąd Okręgowy zważył, że stężenie alkoholu w bardzo krótkim okresie czasu, bo zaledwie po 46 minutach, wzrosło u oskarżonego do wielkości 1,11 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu – co odpowiada stężeniu 2,33 promilom alkoholu we krwi. Tym samym zagrożenie w ruchu drogowym, jakie spowodował swoim nieodpowiedzialnym zachowaniem oskarżony, ocenić należałoby jako znaczne, mimo wczesnej pory i dnia tygodnia – co sprzeciwia się zastosowaniu instytucji przewidzianej w art. 66 k.k.

Nie można tracić z pola widzenia również faktu, że oskarżony przyznał, iż wieczorem po powrocie ze szkolenia spożywał alkohol, a następnego dnia jechał autem. Stężenie alkoholu w organizmie oskarżonego nie było jednak w

fazie eliminacji, a kolejne badania wykazywały silną i jednoznaczną tendencję wzrostową – godz. 7:59 – 0,80 mg/l, godz. 08:15 – 0,91 mg/l, godz. 8:44 – 1,03 mg/l, godz. 08:45 – 1,11 mg/l. Alkohol znajdował się więc w fazie wchłaniania, co wskazuje, że oskarżony spożywał go w niedługim odstępie czasu, przed tym jak zaczął kierować pojazdem, a jego wersja jest niewiarygodna.

Oskarżony jest osobą dorosłą, dojrzałą, pełni funkcje reprezentacyjne winien zdawać sobie sprawę, że upajanie się w godzinach wieczornych może powodować określone konsekwencje, w tym takie, jak inkryminowany mu czyn, winien mieć świadomość, że swym zachowaniem powodować może zagrożenie w ruchu drogowym. Mimo to bez wahania zdecydował się na kierowanie pojazdem mechanicznym w sytuacji, gdy żadna wyjątkowa, nagła okoliczność życiowa nie skłaniała ku temu.

Zdaniem Sądu odwoławczego, zasadne jest stwierdzenie, że zastosowanie środka probacyjnego w postaci warunkowego umorzenia postępowania, winno następować - co do zasady - w przypadkach nieznacznego przekroczenia dozwolonego ustawowego progu stanu nietrzeźwości (0,5 promila alkoholu we krwi lub 0,25 mg/ litr wydychanego powietrza).

Jak zresztą odnieść warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec kierującego pojazdem w stanie nietrzeźwości 0,80 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu do faktu, iż wobec rzeszy innych sprawców występów z art. 178a kk, popełniających swoje czyny, przy niższych (a niekiedy dużo niższych) wskazaniach stanu nietrzeźwości, sądy i w tym Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim - wydawały wyroki skazujące na kary przewidziane w tymże przepisie.

Tak więc, wobec braku prawidłowej oceny całokształtu ujawnionych okoliczności przedmiotowych popełnionego przestępstwa – w kontekście treści art. 115§2 kkk - należało uznać, iż stwierdzenie Sądu I instancji o „nieznacznosci” społecznej szkodliwości popełnionego czynu było wnioskowaniem nieuprawnionym. Jednocześnie z uwagi na zakaz pogorszenia sytuacji sprawcy, wobec którego sąd merytoryczny warunkowo umorzył postępowanie niemożliwym było wydanie wyroku skazującego w drugiej instancji.

Dopiero zatem, gdy poczynione zostaną kompleksowe ustalenia faktyczne, obejmujące wszystkie okoliczności mogące mieć wpływ na społeczną szkodliwość czynu, możliwe będą także prawidłowe ustalenia, co do jej stopnia, co winien mieć Sąd Rejonowy na uwadze przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

Marginalnie (i czysto teoretycznie na kanwie przedmiotowej sprawy) przyznać należy rację skarżącemu, iż błędem Sądu Rejonowego było nie powołanie w podstawie prawnej rozstrzygnięcia o świadczeniu pieniężnym art. 43a § 1 kk.

Zważyć należy, iż art. 67 § 3 kk statuuje ogólną zasadę, że w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego możliwe jest orzeczenie świadczenia pieniężnego przewidzianego w art. 39 pkt 7 kk. Przy czym przepis ten (a tym bardziej art. 39 pkt 7 kk) nie określa ani wysokości świadczenia pieniężnego, ani podmiotu uprawnionego, na rzecz którego to świadczenie może być orzeczone. Czyni to art. 43a § 1 kk. Zatem orzekając o świadczeniu pieniężnym w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie karne Sąd musi mieć na uwadze treść art. 43a § 1 kk obok art. 67 § 3 kk. i przywołać art. 43a § 1 kk w podstawie prawnej orzeczenia o świadczeniu pieniężnym.

Podsumowując powyższe rozważania uznać należy, iż stwierdzone uchybienia odnośnie oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu, a zatem jednej z niezbędnych przesłanek dla warunkowego umorzenia postępowania karnego spowodowały uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Tomaszowie Mazowieckim (art. 454§1 kpk).